Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 13. júla 2017*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Verejné zákazky – Smernica 2004/18/ES – Článok 47 ods. 1, 4 a 5 – Ekonomická a finančná situácia uchádzača – Smernice 89/665/EHS a 2007/66/ES – Žaloba podaná proti rozhodnutiu o vylúčení uchádzača z verejného obstarávania – Charta základných práv Európskej únie – Článok 47 – Právo na účinný prostriedok nápravy“

Vo veci C-76/16,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. januára 2016 a doručený Súdnemu dvoru 11. februára 2016, ktorý súvisí s konaním:

Ingsteel spol. s r. o.,

Metrostav a. s.

proti

Úradu pre verejné obstarávanie,

za účasti:

Slovenského futbalového zväzu,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory M. Ilešič, sudcovia A. Prechal, A. Rosas, C. Toader (spravodajkyňa) a E. Jarašiūnas,

generálny advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— slovenská vláda, v zastúpení: B. Ricziová, splnomocnená zástupkyňa,

— Európska komisia, v zastúpení: A. Tokár, splnomocnený zástupca,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 21. marca 2017,

* Jazyk konania: slovenčina.

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 47 ods. 1 písm. a) a článku 47 ods. 4 a 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby (Ú. v. EÚ L 134, 2004, s. 114; Mim. vyd. 06/007, s. 132), článku 1 ods. 1 a článku 2 ods. 3 a 6 až 8 smernice Rady 89/665/EHS z 21. decembra 1989 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa uplatňovania postupov preskúmavania v rámci verejného obstarávania tovarov a prác (Ú. v. ES L 395, 1989, s. 33; Mim. vyd. 06/001, s. 246), zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2007/66/ES z 11. decembra 2007 (Ú. v. EÚ L 335, 2007, s. 31) (ďalej len „smernica 89/665“), ako aj článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťami Ingsteel spol. s r. o. a Metrostav a. s. na jednej strane (ďalej spoločne len „vylúčený uchádzač“) a Úradom pre verejné obstarávanie na druhej strane, ktorého predmetom je verejné obstarávanie, ktoré vyhlásil Slovenský futbalový zväz (ďalej len „verejný obstarávateľ“).

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 2004/18

3 Podľa článku 91 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES (Ú. v. EÚ L 94, 2014, s. 65) sa smernica 2004/18 zrušuje s účinnosťou od 18. apríla 2016. Vzhľadom na skutkové okolnosti vo veci samej je však návrh na začatie prejudiciálneho konania skúmaný z hľadiska smernice 2004/18 v znení účinnom pred týmto zrušením.

4 Odôvodnenie 39 smernice 2004/18 znelo takto:

„Overovanie spôsobilosti uchádzačov v otvorených konaniach a záujemcov v užších konaniach a rokovacích konaniach s uverejnením oznámenia o vyhlásení zadávacieho konania [verejného obstarávania – *neoficiálny preklad*] a v súťažnom dialógu a ich výber by sa mali uskutočniť v transparentných podmienkach. Na tento účel by sa mali určiť nediskriminačné kritériá, ktoré verejní obstarávatelia môžu používať pri výbere účastníkov súťaže a prostriedkov, ktoré hospodárske subjekty môžu používať na preukázanie, že tieto kritériá spĺňajú. V rovnakom duchu transparentnosti by sa malo od verejného obstarávateľa vyžadovať, aby uviedol, hneď ako je zákazka daná do súťaže, kritériá výberu účastníkov, ktoré použije a úroveň osobitnej spôsobilosti, ktorú môže, ale nemusí vyžadovať od hospodárskych subjektov pred ich prijatím do konania verejného obstarávania.“

5 Článok 44 smernice 2004/18, nazvaný „Overovanie spôsobilosti, výber účastníkov a zadávanie zákaziek“, vo svojom odseku 2 stanovoval:

„Verejní obstarávatelia môžu od záujemcov a uchádzačov vyžadovať, aby spĺňali minimálnu úroveň spôsobilosti podľa článkov 47 a 48.

Rozsah informácií uvedených v článkoch 47 a 48 a minimálne úrovne spôsobilosti, ktoré sa vyžadujú pri určitej zákazke, musia súvisieť s predmetom zákazky a musia byť primerané tomuto predmetu.

Tieto minimálne úrovne sa uvedú v oznámení o vyhlásení zadávacieho konania [verejného obstarávania – *neoficiálny preklad*].“

6 V zmysle článku 47 tejto smernice, nazvaného „Ekonomická a finančná situácia“:

„1. Ekonomickú a finančnú situáciu hospodárskeho subjektu možno spravidla preukázať jedným alebo viacerými z týchto spôsobov:

a) príslušnými výpismi z bánk alebo, ak to prichádza do úvahy, dôkazom o príslušnom poistení náhrady škôd vyplývajúcich z podnikateľského rizika;

…

4. Verejní obstarávatelia môžu v oznámení o vyhlásení zadávacieho konania [verejného obstarávania – *neoficiálny preklad*] alebo vo výzve na predloženie ponuky bližšie určiť, ktorý spôsob alebo spôsoby uvedené v odseku 1 si zvolili a aké iné dokumenty im musia byť poskytnuté.

5. Ak z akýchkoľvek opodstatnených dôvodov hospodársky subjekt nie je schopný poskytnúť dokumenty požadované verejným obstarávateľom, môže preukázať svoju ekonomickú a finančnú situáciu akýmkoľvek iným dokumentom, ktorý verejný obstarávateľ považuje za vhodný.“

7 Článok 48 uvedenej smernice upravoval podmienky týkajúce sa technickej a/alebo odbornej spôsobilosti hospodárskych subjektov.

Smernice 89/665 a 2007/66

8 Odôvodnenie 36 smernice 2007/66 uvádza:

„Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznané najmä [Chartou]. Cieľom tejto smernice je najmä zabezpečiť plné dodržiavanie práva na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces v súlade s prvým a druhým pododsekom článku 47 charty.“

9 Článok 1 smernice 89/665, nazvaný „Rozsah pôsobnosti a dostupnosť postupov preskúmania“, stanovuje:

„1. Táto smernica sa vzťahuje na zákazky uvedené v smernici [2004/18], pokiaľ tieto zákazky nie sú vyňaté z rozsahu pôsobnosti v súlade s článkami 10 až 18 tejto smernice.

…

Pokiaľ ide o zákazky, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti smernice [2004/18], členské štáty prijmú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby sa rozhodnutia prijaté verejnými obstarávateľmi mohli účinne a predovšetkým čo najskôr preskúmať v súlade s podmienkami ustanovenými v článkoch 2 až 2f tejto smernice z dôvodu, že tieto rozhodnutia porušili právo Spoločenstva v oblasti verejného obstarávania alebo vnútroštátne právne predpisy, ktorými sa toto právo transponuje.

…

3. Členské štáty zabezpečia, aby si postupy preskúmania mohla na základe podrobných pravidiel, ktoré môžu ustanoviť členské štáty, uplatniť prinajmenšom každá osoba, ktorá má alebo mala záujem o získanie určitej zákazky a ktorá bola poškodená alebo existuje riziko poškodenia údajným porušením.

…

5. Členské štáty môžu požadovať, aby dotknutá osoba požiadala o preskúmanie najskôr verejného obstarávateľa. V takom prípade členské štáty zabezpečia, aby podanie takejto žiadosti o preskúmanie viedlo k okamžitému odloženiu možnosti uzavrieť zmluvu.

…

Odloženie uvedené v prvom pododseku sa neskončí pred uplynutím lehoty najmenej 10 kalendárnych dní, ktorá začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, keď verejný obstarávateľ poslal svoju odpoveď faxom alebo elektronickými prostriedkami, alebo pri využití iných komunikačných prostriedkov pred uplynutím lehoty najmenej 15 kalendárnych dní, ktorá začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, keď verejný obstarávateľ poslal svoju odpoveď, alebo pred uplynutím lehoty najmenej 10 kalendárnych dní, ktorá začína plynúť dňom nasledujúcim po dni doručenia odpovede.“

10 Článok 2 tejto smernice, ktorý upravuje požiadavky na postupy preskúmania, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby prijaté opatrenia, ktoré sa týkajú postupov preskúmania uvedených v článku 1, zahŕňali ustanovenie o právomoci:

a) pri najbližšej príležitosti a formou predbežných konaní prijať predbežné opatrenia na účely nápravy údajného porušenia alebo zabránenia ďalšiemu poškodeniu dotknutých záujmov vrátane opatrení na pozastavenie alebo zabezpečenie pozastavenia postupu zadávania verejnej zákazky alebo vykonávania akéhokoľvek rozhodnutia prijatého verejným obstarávateľom;

b) zrušiť alebo zabezpečiť zrušenie nezákonne prijatých rozhodnutí vrátane odstránenia diskriminačných technických, ekonomických alebo finančných kritérií uvedených vo výzvach na predloženie ponúk, v súťažných podkladoch alebo v akýchkoľvek iných dokumentoch týkajúcich sa postupu zadávania zákazky;

c) uznať škody, ktoré osobám vznikli porušením.

2. Právomoci uvedené v odseku 1 a v článkoch 2d a 2e môžu byť prenesené na samostatné orgány, ktoré sú zodpovedné za rôzne aspekty postupu preskúmania.

3. Ak orgán prvého stupňa, ktorý je nezávislý od verejného obstarávateľa, preskúma rozhodnutie o zadaní zákazky, členské štáty zabezpečia, aby verejný obstarávateľ nemohol uzavrieť zmluvu, pokým orgán zodpovedný za preskúmanie nerozhodne buď o žiadosti o uplatnenie predbežných opatrení, alebo o žiadosti o preskúmanie. Toto pozastavenie sa neskončí skôr, ako uplynie odkladná lehota uvedená v článku 2a ods. 2 a článku 2d ods. 4 a 5.

4. S výnimkou prípadov uvedených v odseku 3 a v článku 1 ods. 5 nemusia postupy preskúmania automaticky znamenať pozastavenie postupov zadávania zákaziek, ktorých sa týkajú.

…

6. Členské štáty môžu ustanoviť, že v prípadoch, keď sa požaduje náhrada škôd z dôvodu nezákonného rozhodnutia, musí napadnuté rozhodnutie zrušiť najprv orgán, ktorý má na to potrebné právomoci.

7. S výnimkou prípadov ustanovených v článkoch 2d až 2f sa účinky výkonu právomocí uvedených v odseku 1 tohto článku na zmluvu uzavretú po zadaní zákazky upravia vnútroštátnym právom.

Okrem toho, s výnimkou prípadu, keď sa pred priznaním náhrady škody rozhodnutie musí zrušiť, môže členský štát stanoviť, že po uzavretí zmluvy v súlade s článkom 1 ods. 5, odsekom 3 tohto článku alebo článkami 2a až 2f sa právomoci orgánu, ktorý je zodpovedný za postupy preskúmania, obmedzia na priznanie náhrady škody ktorejkoľvek osobe poškodenej porušením.

8. Členské štáty zabezpečia účinný výkon rozhodnutí prijatých orgánmi, ktoré sú zodpovedné za preskúmanie.

9. Ak orgány zodpovedné za postupy preskúmania nemajú súdnu povahu, ich rozhodnutia musia byť vždy písomne odôvodnené. V takomto prípade je tiež potrebné ustanoviť postupy, ktoré zabezpečia, aby každé údajné nezákonné opatrenie prijaté orgánom zodpovedným za preskúmanie alebo každý údajný nedostatok pri výkone na neho prenesených právomocí mohli byť predmetom súdneho preskúmania alebo preskúmania iným orgánom, ktorý je súdnym orgánom v zmysle článku [267 ZFEÚ] a ktorý je nezávislý od verejného obstarávateľa, ako aj orgánu zodpovedného za preskúmanie.

…“

Slovenské právo

11 Podľa § 9 ods. 3 zákona č. 25/2006 o verejnom obstarávaní v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej:

„Pri zadávaní zákaziek sa musí uplatňovať princíp rovnakého zaobchádzania, princíp nediskriminácie uchádzačov alebo záujemcov, princíp transparentnosti a princíp hospodárnosti a efektívnosti.“

12 § 27 tohto zákona, nazvaný „Finančné a ekonomické postavenie“, stanovuje:

„1. Finančné a ekonomické postavenie možno preukázať spravidla:

a) vyjadrením banky alebo pobočky zahraničnej banky, ktorým môže byť prísľub banky alebo pobočky zahraničnej banky o poskytnutí úveru,

…

3. Ak uchádzač alebo záujemca nedokáže z objektívnych dôvodov preukázať finančné a ekonomické postavenie určeným dokladom, verejný obstarávateľ a obstarávateľ môže uznať aj iný doklad, ktorým sa preukazuje finančné a ekonomické postavenie.“

13 Článok 32 ods. 1 písm. b) uvedeného zákona znie takto:

„Verejný obstarávateľ v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania uvedie podmienky účasti týkajúce sa

…

b) finančného a ekonomického postavenia a doklady na ich preukázanie podľa § 27.

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

14 Oznámením uverejneným 16. novembra 2013 v dodatku k *Úradnému vestníku Európskej únie* pod číslom 223/2013, ako aj v slovenskom *Vestníku verejného obstarávania* pod značkou 18627-MSP, vyhlásil verejný obstarávateľ verejné obstarávanie na zákazku týkajúcu sa prác rekonštrukcie, modernizácie a budovania šestnástich futbalových štadiónov (ďalej len „verejné obstarávanie“).

15 Z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom v odpovedi na žiadosť o vysvetlenie vyplýva, že hodnota verejnej zákazky predstavovala 25 500 000 eur bez dane z pridanej hodnoty (DPH).

16 Pokiaľ ide o požiadavky týkajúce sa ekonomickej a finančnej situácie, oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania od účastníkov verejného obstarávania s odkazom na § 27 ods. 1 písm. a) zákona č. 25/2006 vyžaduje, aby predložili vyjadrenie slovenskej banky alebo slovenskej pobočky zahraničnej banky, podľa ktorého sa im poskytne úver v hodnote minimálne 3 000 000 eur, čo je hodnota, s ktorou majú disponovať počas celého obdobia realizácie zmluvného vzťahu. Toto potvrdenie sa musí predložiť vo forme úverovej zmluvy alebo zmluvy o budúcej úverovej zmluve a musí ho vydať osoba oprávnená zaväzovať dotknutú banku.

17 Vylúčený uchádzač sa uchádzal o zákazku v uvedenom verejnom obstarávaní. Na preukázanie splnenia požiadaviek uvedených v predchádzajúcom bode predložil potvrdenie banky, ktoré obsahovalo informácie o poskytnutom kontokorentnom úvere vo výške presahujúcej sumu 5 000 000 eur a čestné prehlásenie, že v prípade, ak by jeho ponuka bola vybratá, bude mu k dátumu uzavretia zmluvy o dielo na bežný účet pripísaná suma vo výške minimálne 3 000 000 eur a bude ňou disponovať počas celého obdobia realizácie zmluvného vzťahu.

18 Vylúčený uchádzač namietal objektívnu nemožnosť inak splniť požiadavky týkajúce sa ekonomickej a finančnej situácie stanovené verejným obstarávateľom a poukázal pritom na vyjadrenia slovenských bánk oslovených verejným obstarávateľom, podľa ktorých záväzný úverový prísľub, aký sa požaduje v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, možno poskytnúť až po schválení úverového obchodu a splnení všetkých požiadaviek banky na to, aby bola uzavretá úverová zmluva.

19 Verejný obstarávateľ sa rozhodol vylúčiť uvedeného uchádzača z verejného obstarávania, keďže sa domnieval, že predovšetkým nesplnil požiadavky na ekonomickú a finančnú situáciu upravené v § 27 ods. 1 písm. a) zákona č. 25/2006. Úrad pre verejné obstarávanie toto rozhodnutie potvrdil. Keďže Krajský súd v Bratislave žalobu proti tomuto rozhodnutiu zamietol rozsudkom z 13. januára 2015, podal vylúčený uchádzač proti tomuto rozsudku odvolanie na Najvyšší súd Slovenskej republiky.

20 Najvyšší súd má pochybnosti o zákonnosti rozhodnutia verejného obstarávateľa, ktorý napriek skutočnosti, že vylúčený uchádzač v čase výberu ponuky disponoval prísľubom banky o poskytnutí úveru v hodnote 5 000 000 eur, rozhodol, že nespĺňa kritériá týkajúce sa ekonomickej a finančnej situácie stanovené v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania.

21 Vnútroštátny súd si tiež kladie otázku, či ekonomickú a finančnú situáciu možno preukázať alternatívnymi spôsobmi a v tomto kontexte, či na tento účel postačuje čestné prehlásenie poskytnuté vylúčeným uchádzačom, ktorým sa potvrdzuje, že v prípade, ak by jeho ponuka bola vybratá, bude mu k dátumu uzavretia zmluvy o dielo na bežný účet pripísaná suma vo výške minimálne 3 000 000 eur, ktorou bude disponovať počas celého obdobia realizácie zmluvného vzťahu.

22 Napokon sa vnútroštátny súd pýta, či súdny prostriedok nápravy, ktorý má vylúčený uchádzač k dispozícii na vnútroštátnej úrovni, možno kvalifikovať ako „účinný“ v zmysle práva Únie, keďže predmet prostriedku nápravy zanikol z dôvodu, že zákazka bola úspešným uchádzačom takmer úplne zrealizovaná.

23 Za týchto podmienok Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je možné taký postup vnútroštátneho orgánu, kedy ekonomickú a finančnú situáciu uchádzača vo verejnom obstarávaní na zákazku s predpokladanou hodnotou 3 000 000 eur na základe ním predloženého čestného prehlásenia a bankovej informácie, že účastník môže čerpať z osobitného bankového úveru bez účelovej viazanosti až do limitného rámca presahujúceho hodnotu zákazky, vyhodnotil ako nepreukázanie súťažnej podmienky o ekonomickej a finančnej situácii uchádzača, vykladať ako súladný s cieľom najmä článku 47 ods. 1 písm. a) a článku 47 ods. 4 smernice [2004/18]?

2. Je možné situáciu na trhu s bankovými službami členského štátu, kedy banka vo svojom záväznom úverovom prísľube podmieňuje poskytnutie finančných prostriedkov splnením podmienok poskytnutia úveru uvedených v úverovej zmluve, ktoré v čase konania verejného obstarávania nie sú bližšie špecifikované, označiť v zmysle článku 47 ods. 5 smernice 2004/18 za ‚opodstatnené dôvody', ktoré neumožňujú uchádzačovi poskytnúť dokumenty požadované verejným obstarávateľom, t. j. že za tejto situácie môže preukázať svoju ekonomickú a finančnú situáciu čestným prehlásením o existencii svojho postačujúceho úverového vzťahu s bankou?

3. Je možné situáciu pri súdnom prieskume rozhodnutia vnútroštátneho orgánu verejného obstarávania o vylúčení neúspešného uchádzača, kedy už jednotlivé zákazky boli úspešným uchádzačom takmer zrealizované, vyhodnotiť ako objektívnu prekážku, ktorá neumožňuje vnútroštátnemu súdu naplniť obsah ustanovenia článku 47 ods. 1 a 2 [Charty] v spojení s článkom 1 ods. 1 a článkom 2 ods. 3, 6 až 8 smernice [89/665]?"

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

24 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 47 ods. 1 písm. a) a článok 47 ods. 4 smernice 2004/18 vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby verejný obstarávateľ vylúčil uchádzača z verejného obstarávania z dôvodu, že tento uchádzač nespĺňa podmienku týkajúcu sa ekonomickej a finančnej situácie stanovenú v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania spočívajúcu v predložení potvrdenia banky, ktorého predmetom je prísľub banky poskytnúť úver v hodnote stanovenej v tomto oznámení o vyhlásení verejného obstarávania a zabezpečiť tomuto uchádzačovi disponibilitu tejto sumy počas celého obdobia realizácie zmluvy.

25 Na úvod treba pripomenúť, že článok 267 ZFEÚ neumožňuje Súdnemu dvoru uplatniť predpisy Únie na konkrétny prípad, ale môže sa iba vyjadriť k výkladu Zmlúv a aktov prijatých inštitúciami Európskej únie. Súdny dvor však môže v rámci súdnej spolupráce stanovenej v tomto článku a na základe okolností uvedených v spise poskytnúť vnútroštátnemu súdu skutočnosti potrebné pre výklad práva Únie, ktoré mu môžu byť užitočné pri posudzovaní účinkov daného ustanovenia (rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bălgarija, C-83/14, EU:C:2015:480, bod 71 a citovaná judikatúra).

26 Podľa článku 44 smernice 2004/18 môžu verejní obstarávatelia vyžadovať, aby uchádzači spĺňali minimálnu úroveň spôsobilosti. Tieto minimálne úrovne spôsobilosti sa musia uviesť v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania.

27 V tejto súvislosti článok 47 ods. 1 tejto smernice vymenúva spôsoby a dokumenty, akými sa vo všeobecnosti môže od hospodárskeho subjektu požadovať preukázanie jeho ekonomickej a finančnej situácie. Tieto dokumenty majú preukázať, že uchádzač má k dispozícii zdroje potrebné na vykonanie verejnej zákazky. Medzi tieto dokumenty patria „príslušné výpisy z bánk".

28 Podľa odseku 4 toho istého článku verejní obstarávatelia v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania bližšie určia, ktoré spôsoby si zvolili a aké iné dokumenty im musia byť poskytnuté.

29 V prejednávanom prípade vyžadovalo oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania dotknuté v konaní vo veci samej, ako kritérium týkajúce sa preukázania ekonomickej a finančnej situácie hospodárskeho subjektu, aby uchádzač predložil dokument banky o poskytnutí úveru v jeho prospech v hodnote minimálne 3 000 000 eur, ktorý platí v období realizácie zmluvného vzťahu, teda 48 mesiacov.

30 Zo spisu poskytnutého Súdnemu dvoru vyplýva, že vylúčený uchádzač predložil vyjadrenie banky, ktoré obsahuje informácie o jeho finančnej situácii, a potvrdenie, ktoré obsahuje informácie o poskytnutom kontokorentnom úvere vo výške presahujúcej sumu 5 000 000 eur. Vylúčený uchádzač tiež predložil čestné prehlásenie, v rámci ktorého čestne prehlásil, že v prípade, ak by jeho ponuka bola vybratá, bude počas celého obdobia realizácie zmluvy na svojom účte disponovať minimálne sumou vo výške 3 000 000 eur.

31 Verejný obstarávateľ sa však domnieval, že vylúčený uchádzač nesplnil požiadavky kladené na preukázanie ekonomickej a finančnej spôsobilosti, pretože ekonomická a finančná situácia uchádzača nezodpovedala podmienke účasti spočívajúcej v predložení dôkazu vo vyžadovanej forme a obsahu.

32 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že ako vyplýva predovšetkým z výrazu „spravidla“ nachádzajúceho sa v článku 47 smernice 2004/18, toto ustanovenie ponecháva verejným obstarávateľom značne široký priestor. Ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, na rozdiel od článku 48 tejto smernice, ktorý zavádza uzavretý systém obmedzujúci spôsoby hodnotenia a preverenia, ktoré majú k dispozícii uvedení verejní obstarávatelia, a v dôsledku toho aj ich možnosti formulovať kritériá, odsek 4 tohto článku 47 výslovne oprávňuje verejných obstarávateľov zvoliť si dokumenty, ktoré musia záujemcovia alebo uchádzači predložiť na preukázanie svojej ekonomickej a finančnej situácie. Keďže článok 44 ods. 2 smernice 2004/18 odkazuje na uvedený článok 47, rovnaká možnosť voľby existuje, aj pokiaľ ide o minimálne úrovne ekonomickej a finančnej situácie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. októbra 2012, Édukövízig a Hochtief Construction, C-218/11, EU:C:2012:643, bod 28).

33 Z článku 44 ods. 2 druhého pododseku smernice 2004/18 však výslovne vyplýva, že minimálne úrovne spôsobilosti vyžadované pri určitej zákazke musia súvisieť s predmetom zákazky a musia byť primerané tomuto predmetu. Z toho vyplýva, že požiadavky týkajúce sa úrovne ekonomickej a finančnej situácie musia byť objektívne vhodné na poskytnutie informácie o tejto situácii hospodárskeho subjektu a že tieto musia byť prispôsobené významu dotknutej zákazky v tom zmysle, že objektívne predstavujú pozitívny ukazovateľ existencie dostatočného ekonomického a finančného zázemia na riadne plnenie tejto zákazky, pričom nejdú nad rámec toho, čo je v tejto súvislosti rozumne nevyhnutné (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. októbra 2012, Édukövízig a Hochtief Construction, C-218/11, EU:C:2012:643, bod 29).

34 Okrem toho je potrebné pripomenúť, že na jednej strane zásada rovnosti zaobchádzania znamená, že všetci uchádzači majú mať rovnaké príležitosti pri formulovaní znenia svojich ponúk, a preto vyžaduje, aby tieto ponuky podliehali rovnakým podmienkam pre všetkých uchádzačov. Na druhej strane cieľom povinnosti transparentnosti, ktorá je jej priamym dôsledkom, je vylúčiť riziko uprednostňovania a svojvoľnosti zo strany verejného obstarávateľa. Táto povinnosť vyžaduje, aby všetky podmienky a podrobnosti verejného obstarávania boli v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania alebo v súťažných podkladoch jasne, presne a jednoznačne formulované tak, aby po prvé všetci riadne informovaní a primerane obozretní uchádzači chápali ich presný význam a mohli ich vykladať rovnako, a po druhé, aby bol verejný obstarávateľ schopný skutočne overiť, či ponuky uchádzačov spĺňajú kritériá, ktorými sa riadi predmetné obstarávanie (rozsudok z 2. júna 2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, bod 36, ako aj citovaná judikatúra).

35 Pokiaľ ide na jednej strane o požiadavku výslovne uvedenú v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, podľa ktorej sa musí poskytnúť finančná zábezpeka „na účely plnenia zákazky“, zdá sa, že z prvej prejudiciálnej otázky vyplýva, že verejný obstarávateľ rozhodol, že taká požiadavka nebola splnená, keďže bankový úver poskytnutý uchádzačovi, hoci presahoval sumu požadovanú uvedeným oznámením o vyhlásení verejného obstarávania, bol kontokorentným úverom, ktorý nebol účelovo viazaný na plnenie zákazky.

36 V tejto súvislosti treba konštatovať, že požiadavka získania úveru s účelovou viazanosťou na plnenie zákazky je objektívne vhodná na poskytnutie informácie o ekonomickej spôsobilosti uchádzača na riadne plnenie tejto zákazky. Ako to uviedla Európska komisia, účelová viazanosť úveru je vhodná na poskytnutie informácie, že uchádzač má skutočne k dispozícii prostriedky, ktoré nie sú jeho vlastné a ktoré sú potrebné na plnenie zákazky (pozri v tomto zmysle rozsudok z 2. decembra 1999, Holst Italia, C-176/98, EU:C:1999:593, bod 29). Prináleží vnútroštátnemu súdu, aby overil, či suma požadovaná v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania je primeraná predmetu zákazky.

37 Pokiaľ ide na druhej strane o požiadavku, ktorá bola tiež uvedená v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, týkajúcu sa poskytnutia úveru v hodnote minimálne 3 000 000 eur „v období realizácie zmluvného vzťahu (48 mesiacov)“, hoci článok 47 smernice 2004/18 výslovne neupravuje, že verejný obstarávateľ môže od uchádzača požadovať, aby mal k dispozícii zdroje potrebné na plnenie uvedenej zákazky počas celého obdobia realizácie zmluvného vzťahu, treba konštatovať, ako to uviedol generálny advokát v bode 46 svojich návrhov, že overenie dodržania ekonomických a finančných kritérií v rámci verejného obstarávania predpokladá, že obstarávateľ má záruku, že počas doby, na ktorú sa vzťahuje zákazka, uchádzač skutočne bude môcť využívať všetky zdroje, s ktorými počíta (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. januára 2016, Ostas celtnieks, C-234/14, EU:C:2016:6, bod 26 a citovanú judikatúru).

38 Navyše disponibilita požadovanej sumy počas realizácie zmluvného vzťahu je užitočný prvok na účely konkrétneho posúdenia ekonomickej a finančnej situácie uchádzača, pokiaľ ide o jeho záväzky. Riadne plnenie zákazky je neoddeliteľne späté s tým, že uchádzač disponuje finančnými prostriedkami na jej realizáciu.

39 V prejednávanom prípade je tak podmienka, podľa ktorej uchádzač musí disponovať prostriedkami počas celého obdobia realizácie zákazky, vhodná na zabezpečenie cieľov článku 47 ods. 1 smernice 2004/18.

40 Prináleží však vnútroštátnemu súdu posúdiť relevantnosť dôkazov, ktoré v tejto súvislosti predložil uchádzač a medzi ktoré patrí zmluva o poskytnutom kontokorentnom úvere.

41 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že na prvú otázku treba odpovedať tak, že článok 47 ods. 1 písm. a) a článok 47 ods. 4 smernice 2004/18 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby verejný obstarávateľ vylúčil uchádzača z verejného obstarávania z dôvodu, že tento uchádzač nespĺňa podmienku týkajúcu sa ekonomickej a finančnej situácie stanovenú v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania spočívajúcu v predložení potvrdenia banky, ktorého predmetom je prísľub banky poskytnúť úver v hodnote stanovenej v tomto oznámení o vyhlásení verejného obstarávania a zabezpečiť tomuto uchádzačovi disponibilitu tejto sumy počas celého obdobia realizácie zmluvy.

O druhej otázke

42 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či v prípade, ak oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania vyžaduje predloženie potvrdenia banky, ktorého predmetom je prísľub banky poskytnúť úver v hodnote stanovenej v tomto oznámení o vyhlásení verejného obstarávania a zabezpečiť tomuto uchádzačovi disponibilitu tejto sumy počas celého obdobia realizácie zmluvy, okolnosť, že banky, ktoré oslovil uchádzač, nie sú schopné dodať uchádzačovi potvrdenie v takomto

presnom znení, môže predstavovať „opodstatnené dôvody“ v zmysle článku 47 ods. 5 smernice 2004/18 oprávňujúce, v prípade potreby, uvedenému uchádzačovi preukázať svoju ekonomickú a finančnú situáciu akýmkoľvek iným dokumentom, ktorý verejný obstarávateľ považuje za vhodný, akým je čestné prehlásenie potvrdzujúce, že v prípade, ak by jeho ponuka bola vybratá, bude od momentu uzavretia zmluvy o dielo na jeho účet pripísaná suma zodpovedajúca hodnote stanovenej v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, ktorá mu bude k dispozícii počas celého obdobia jej realizácie.

43 Článok 47 ods. 5 smernice 2004/18 oprávňuje uchádzačov, ktorí z akýchkoľvek opodstatnených dôvodov nie sú schopní poskytnúť dokumenty požadované verejným obstarávateľom, preukázať svoju ekonomickú a finančnú situáciu akýmkoľvek iným dokumentom, ktorý verejný obstarávateľ považuje na tieto účely za vhodný.

44 V prejednávanom prípade predložil vylúčený uchádzač čestné prehlásenie potvrdzujúce, že v prípade, ak by jeho ponuka bola vybratá, bude počas celého obdobia realizácie zmluvy na svojom účte disponovať minimálne sumou vo výške 3 000 000 eur, pričom tvrdil, že nebolo možné, aby od banky získal potvrdenie o prísľube, že mu poskytne úver v hodnote stanovenej v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania.

45 V tejto súvislosti prináleží vnútroštátnemu súdu overiť, či pre vylúčeného uchádzača bolo objektívne nemožné poskytnúť dokumenty požadované verejným obstarávateľom. Bolo by to tak predovšetkým v prípade, ako uviedol generálny advokát v bode 53 svojich návrhov, ak by uvedený uchádzač nebol schopný na Slovensku získať dokumenty, aké vyžaduje oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania.

46 Len v prípade, že vnútroštátny súd konštatuje takú objektívnu nemožnosť, prináleží mu overiť, či sa verejný obstarávateľ dôvodne domnieval, že čestné prehlásenie poskytnuté uchádzačom nepredstavuje dokument vhodný na preukázanie jeho ekonomickej a finančnej situácie. V súlade s článkom 44 ods. 2 tejto smernice v spojení s jej odôvodnením 39 mu tiež prináleží overiť, či rozsah informácií a minimálne požadované úrovne spôsobilosti súvisia s predmetom zákazky a sú tomuto predmetu primerané a či sa kritériá výberu uplatnia nediskriminačným spôsobom.

47 Pokiaľ ide o okolnosti skutkovej povahy, prináleží vnútroštátnemu súdu overiť, či vylúčený uchádzač objektívne nemohol poskytnúť dokumenty požadované verejným obstarávateľom, a ak áno, či sa verejný obstarávateľ dôvodne domnieval, že čestné prehlásenie poskytnuté uchádzačom nepredstavuje dokument vhodný na preukázanie jeho ekonomickej a finančnej situácie.

48 Na druhú otázku teda treba odpovedať tak, že článok 47 ods. 5 smernice 2004/18 sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade, ak oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania vyžaduje predloženie potvrdenia banky, ktorého predmetom je prísľub banky poskytnúť úver v hodnote stanovenej v tomto oznámení o vyhlásení verejného obstarávania a zabezpečiť tomuto uchádzačovi disponibilitu tejto sumy počas celého obdobia realizácie zmluvy, okolnosť, že banky, ktoré oslovil uchádzač, nie sú schopné dodať uchádzačovi potvrdenie v takomto presnom znení, môže predstavovať „opodstatnené dôvody“ v zmysle tohto článku oprávňujúce, v prípade potreby, uvedenému uchádzačovi preukázať svoju ekonomickú a finančnú situáciu akýmkoľvek iným dokumentom, ktorý verejný obstarávateľ považuje za vhodný, ak tento uchádzač objektívne nemohol poskytnúť dokumenty požadované verejným obstarávateľom, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

O tretej otázke

49 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je konanie upravené v článku 267 ZFEÚ nástrojom spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorého Súdny dvor týmto súdom poskytuje výklad práva Únie potrebný na vyriešenie sporu, ktorý prejednávajú (pozri najmä uznesenie z 8. septembra 2016, Caixabank a Abanca Corporación Bancaria, C-91/16 a C-120/16, neuverejnené, EU:C:2016:673, bod 13 a citovanú judikatúru).

50 V tejto súvislosti Súdny dvor opakovane uviedol, že nevyhnutnosť dospieť k výkladu práva Únie, ktorý bude pre vnútroštátny súd užitočný, vyžaduje, aby vnútroštátny súd vymedzil skutkový a právny rámec, do ktorého patria ním kladené otázky, alebo aby aspoň objasnil skutkové predpoklady, na ktorých sa uvedené otázky zakladajú (pozri najmä uznesenie z 8. septembra 2016, Caixabank a Abanca Corporación Bancaria, C-91/16 a C-120/16, neuverejnené, EU:C:2016:673, bod 14 a citovanú judikatúru).

51 Požiadavky týkajúce sa obsahu návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa explicitne nachádzajú v článku 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ako aj v bode 15 odporúčaní Súdneho dvora Európskej únie pre vnútroštátne súdy pri podávaní návrhov na začatie prejudiciálneho konania (Ú. v. EÚ C 439, 2016, s. 1), podľa ktorých každý návrh na začatie prejudiciálneho konania obsahuje „stručné zhrnutie predmetu sporu, ako aj relevantné skutočnosti, ktoré zistil vnútroštátny súd, alebo aspoň zhrnutie skutkového stavu, z ktorého prejudiciálne otázky vychádzajú“, „znenie vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré možno v danom prípade použiť, a prípadne príslušnú vnútroštátnu judikatúru“, ako aj „uvedenie dôvodov, pre ktoré sa vnútroštátny súd rozhodol položiť otázku o výklade alebo platnosti určitých ustanovení práva Únie, ako aj súvislosti, ktoré vnútroštátny súd vidí medzi týmito ustanoveniami a svojou právnou úpravou uplatniteľnou vo vnútroštátnom konaní“ (pozri v tomto zmysle uznesenie z 20. júla 2016, Stanleybet Malta a Stoppani, C-141/16, neuverejnené, EU:C:2016:596, body 8 a 9 a citovanú judikatúru).

52 V prejednávanom prípade rozhodnutie vnútroštátneho súdu neobsahuje žiadny odkaz na vnútroštátne ustanovenia, ktoré by preberali ustanovenia smernice 89/665 týkajúce sa postupov preskúmavania a ich účinkov, zmenenej a doplnenej smernicou 2007/66. V rozhodnutí vnútroštátneho súdu sa predovšetkým neuvádza, či Slovenská republika upravila, ako to stanovuje článok 2 ods. 6 tejto smernice, že napadnuté rozhodnutie treba najprv zrušiť na to, aby sa mohla požadovať náhrada škody, alebo či, ako to umožňuje článok 2 ods. 7 druhý pododsek uvedenej smernice, upravila, že právomoci orgánu, ktorý je zodpovedný za postupy preskúmania, sa po uzavretí zmluvy o dielo obmedzujú na priznanie náhrady škody.

53 V rozhodnutí vnútroštátneho súdu navyše chýba spresnenie, pokiaľ ide o skutkové okolnosti sporu vo veci samej, o predmete opravného prostriedku podaného vylúčeným uchádzačom, ako aj o dôvodoch, pre ktoré postup verejného obstarávania pokračoval napriek skutočnosti, že proti rozhodnutiu verejného obstarávateľa bol podaný opravný prostriedok.

54 Z dôvodu absencie týchto informácií nemôže Súdny dvor poskytnúť užitočnú odpoveď na tretiu položenú otázku, ktorá je v dôsledku toho neprípustná.

O trovách

55 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 47 ods. 1 písm. a) a článok 47 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby verejný obstarávateľ vylúčil uchádzača z verejného obstarávania z dôvodu, že tento uchádzač nespĺňa podmienku týkajúcu sa ekonomickej a finančnej situácie stanovenú v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania spočívajúcu v predložení potvrdenia**

banky, ktorého predmetom je prísľub banky poskytnúť úver v hodnote stanovenej v tomto oznámení o vyhlásení verejného obstarávania a zabezpečiť tomuto uchádzačovi disponibilitu tejto sumy počas celého obdobia realizácie zmluvy.

2. **Článok 47 ods. 5 smernice 2004/18 sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade, ak oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania vyžaduje predloženie potvrdenia banky, ktorého predmetom je prísľub banky poskytnúť úver v hodnote stanovenej v tomto oznámení o vyhlásení verejného obstarávania a zabezpečiť tomuto uchádzačovi disponibilitu tejto sumy počas celého obdobia realizácie zmluvy, okolnosť, že banky, ktoré oslovil uchádzač, nie sú schopné dodať uchádzačovi potvrdenie v takomto presnom znení, môže predstavovať „opodstatnené dôvody“ v zmysle tohto článku oprávňujúce, v prípade potreby, uvedenému uchádzačovi preukázať svoju ekonomickú a finančnú situáciu akýmkoľvek iným dokumentom, ktorý verejný obstarávateľ považuje za vhodný, ak tento uchádzač objektívne nemohol poskytnúť dokumenty požadované verejným obstarávateľom, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.**

Ilešič Prechal Rosas

Toader Jarašiūnas

Rozsudok bol vyhlásený v Luxemburgu 13. júla 2017.

Tajomník
A. Calot Escobar

Predseda druhej komory
M. Ilešič